

Beslisnotitie NORA Gebruikersraad

inzake de thema's en prio's voor de doorontwikkeling van de NORA in 2022

Deze notitie is namens NORA Beheer opgesteld door Eric Brouwer (Programmamanager NORA) en afgestemd met de contactpersonen voor de genoemde onderwerpen en met Youetta de Jager en Nadeem Taverne, de secretaris resp. voorzitter van de NORA Gebruikersraad.

Inhoud

Gevraagd besluit	1
Toelichting	2
Voorstel onderwerpen 2022	2

Gevraagd besluit

Akkoord te gaan met het bijgaande voorstel voor de doorontwikkeling van de NORA in 2022.

Derhalve:

- EUR 80.000 van het door-ontwikkelingsbudget 2022 toe te wijzen aan de afronding van onderwerpen die reeds in 2021 waren gestart;
- EUR 70.000 van het door-ontwikkelingsbudget 2022 toe te wijzen aan nieuwe ontwikkelingen (de verbinding met Regie op Gegevens en Common Ground) en aan nieuwe NORA-reviews;
- EUR 10.000 van het door-ontwikkelingsbudget 2022 als reserve aan te houden.

Onderwerpen 2022	Budget
Afronding lopende zaken	
1. Dienstverlening - Kernwaarden - Doelen - Architectuur Principes	€ 50.000
2. Verbinding met Gemeenschappelijke Overheidsarchitectuur (GO)	€ 10.000
3. Afronden Toezicht Inspectie Opsporing en Handhaving	€ 10.000
4. Afronden Artificiële Intelligentie en Algoritmen	€ 10.000
Nieuwe ontwikkelingen	
5. Verbinding met Regie op Gegevens	€ 10.000
6. Verbinding met Common Ground / Public Ground	€ 20.000
7. Afstemming tussen ISO, BIO en thema Beveiliging	€ 10.000
8. NORA-reviews (o.a. op GO-resultaten)	€ 30.000
Reserve	
9. Reservering voor nieuwe thema's	€ 10.000
Totaal	€ 160.000
Beschikbaar budget 2022	€ 160.000

Toelichting

Elk jaar stelt de Gebruikersraad NORA de onderwerpen en prioriteiten vast, waarmee de NORA wordt door-ontwikkeld. Dat is belangrijk voor het jaarplan, maar ook dat we zo elk jaar bezien of we nog met de juiste dingen bezig zijn.

In 2020 is de NORA Gebruikersraad via het gebruik van www.mentimeter.com tot de onderstaande woordwolk met relevante thema's voor door-ontwikkeling gekomen. Inmiddels zijn en worden diverse thema's daarvan al uitgewerkt. Denk aan IAM / Toegang, Gegevens- c.q. Datamanagement, Informatiemodellering, Zaakgericht Werken, Europa, Privacy, Beveiliging, AI, Cloud en API.

In deze notitie doen we vanuit NORA Beheer een voorstel voor de onderwerpen en prioriteiten voor 2022. Het voorstel is gebaseerd op enerzijds nog de woordwolk en ambities van eerdere jaren, maar daarnaast vooral ook ingegeven door een paar actuele ontwikkelingen en de resterende capaciteit naast alle nog lopende initiatieven in 2021.

Bedacht moet worden, dat dagelijks veel inzet wordt gepleegd voor het reguliere beheer (vragen over NORA-online) en gerichte ondersteuning van de NORA Familie (hulp bij de opzet en aansluiting van nieuwe NORA familieleden, nieuwsbrieven, gebruikersdagen e.d.).

Voor het komende jaar is een uitgebreid overzicht gemaakt van alle geplande werkzaamheden, zie [Jaarplan NORA 2022](#)

In 2022 is EUR 160.000 beschikbaar voor de door-ontwikkeling van bestaande thema's en voor het opzetten van nieuwe thema's.

Voorstel onderwerpen 2022

Er zijn enkele lopende ontwikkelingen die we met prioriteit willen afronden en zeker niet tussentijds zouden willen stopzetten (dat zou een enorme desinvestering zijn en de toekomst van NORA niet duidelijker maken):

1. **Dienstverlening - Kernwaarden - Doelen - Architectuur Principles**

Doel: Invulling geven aan de NORA als praktisch afwegingskader.

Uitvoering:

Dit betreft een 3-tal samenhangende ontwikkelingen die als majeure verbetering van de NORA worden beschouwd. Als eerste de uitwerking van het [Dienstverleningsconcept](#) als structurering- en denkkader en kapstok voor alle handvatten die de NORA biedt. Daarnaast de [Kernwaarden van Dienstverlening](#) met de [Doelen](#) als inhoudelijke richtinggevende bakens die voortkomen uit de diverse [Beleidskaders](#) inzake de dienstverlening van de overheid.

En als derde de Architectuur [Principes](#) (AP's) om die Doelen te realiseren, waarbij ze meer direct toepasbaar worden gemaakt door de maatregelen (implicaties) te benoemen per laag van het [Vijflaagsmodel](#).

Inmiddels zijn al 10-tallen medewerkers betrokken geweest bij de uitwerking van het [Besluit inzake beleidskaders en NORA architectuurprincipes](#) d.d. 4 juni 2020.

In 2022 zal de verwerking, terugkoppeling en vaststelling plaatsvinden van de openbare review van de Kernwaarden en Doelen die medio oktober 2021 is gestart. Daarnaast worden weer enkele Beleidskaders geanalyseerd en verwerkt, waaronder de I-strategie Rijk 2021-2025, zie ook [Beleidskaders](#).

Voorgesteld wordt EUR 50.000 te reserveren van het door-ontwikkelingsbudget 2022.

2. **Afstemming op de Gemeenschappelijke Overheidsarchitectuur (GO)**

Doel: Invulling geven aan de NORA als praktisch afwegingskader.

Uitvoering:

Afgelopen jaren is in prettige samenwerking tussen het GO-team en het NORA-team een goede basis gelegd voor de beschrijving van de [Gemeenschappelijke Overheidsarchitectuur](#). Vooral de ontwikkeling van Generieke Functies (capabilities) van de GO, geven goede mogelijkheden om de GO te verbinden met het Dienstverleningsconcept en met de Enterprise Architecturen van betrokken overheidsorganisaties.

In 2021 zijn de 1^e uitwerkingen opgenomen van de [Generieke Functies](#) voor Identificatie, Toegang en Machtigen en Vertegenwoordigen, Interactie, Gegevensuitwisseling en Infrastructuur.

In 2022 worden de uitwerkingen aangescherpt door medewerkers van diverse uitvoeringsorganisaties. Vanuit NORA Beheer zal de publicatie daarvan in de NORA worden ondersteund. De inschatting is dat hiervoor tenminste EUR 10.000 nodig is van het door-ontwikkelingsbudget 2021.

3. **Borgen Toezicht Inspectie Opsporing en Handhaving (TIOH)**

Doel: Invulling geven aan de NORA als Body of knowledge vanuit een nationaal perspectief.

Uitvoering:

Door het vertrek van Sandra van Dalen, is de begeleiding van deze community in 2021 wat achtergebleven bij de plannen. Desondanks hebben met regelmaat bijeenkomsten plaatsgevonden met de TIOH-community (zie [Architectuur-community TIOH](#)) en is inmiddels sprake van een goede (en nog licht stijgende) omvang van het aantal deelnemers.

In Q1 van 2022 zal deze community worden bestendigd, d.w.z. dat de resultaten van afgelopen jaren aan de NORA Gebruikersraad worden gepresenteerd en dat de ondersteuning van deze community wordt ondergebracht bij het reguliere beheer van de NORA.

Voorstel is daarom nog EUR 10.000 van het door-ontwikkelingsbudget 2022 te reserveren voor het borgen van deze community.

4. **AI en Algoritmen**

Doel: Invulling geven aan de NORA als Body of knowledge vanuit een nationaal perspectief.

Uitvoering:

Dit thema is door de Gebruikersraad aangemerkt als prioriteit voor 2020. In juli 2020 is Louise de Jong aan de slag gegaan als trekker van dit thema. Hieruit is de 1^e opzet van het thema voortgekomen, zie [AI & Algoritmen](#). In september 2021 heeft Youetta de Jager de trekkersrol overgenomen en wordt op basis van het opgebouwde netwerk de aandacht meer gericht op de inhoudelijke uitwerking en het tot stand brengen van een architectuur-community rond dit thema.

In 2022 worden hiertoe reguliere bijeenkomsten gepland en zal deze community worden bestendigd. Voorstel is daarom nog EUR 10.000 van het door-ontwikkelingsbudget 2022 te reserveren voor het borgen van deze community.

Naast de voortzetting van deze lopende ontwikkelingen, willen we graag extra initiatief nemen voor het volgende:

5. Aansluiting op Regie op Gegevens (RoG)

Doel: Invulling geven aan de NORA als praktisch afwegingskader.

Uitvoering:

Momenteel wordt vanuit het programma RoG van BZK een landelijke referentie architectuur (RA) ontwikkeld die begin 2022 gereed zal zijn om via een openbare review te worden bestendigd. Deze RA wordt beschouwd als een menukaart die alle mogelijkheden voor het digitaal delen van gegevens voor burger beschrijft. Behalve de referentie architectuur wordt ook gewerkt aan een vertrouwensraamwerk dat het stelsel met rollen en verantwoordelijkheden beschrijft om straks daadwerkelijk gegevens te gaan delen.

Deze ontwikkeling van RoG is van belang, omdat het samenhangt met wereldwijde ontwikkelingen voor de verbetering van de gegevensuitwisseling en de informatiehuishouding van organisaties, te weten Self Sovereign Identity (SSI) en Application Program Interfaces (zie NORA thema [API](#)). Ook de ontwikkelingen rond eIDAS en eID/DBI (en dus het NORA thema [Identity & Access Management \(IAM\)](#)) hebben een raakvlak met RoG c.q. overlappen grotendeels.

Met betrokkenen is daarom het gesprek gestart om na te gaan hoe de juiste toepassing van de NORA wordt geborgd en in hoeverre die architectuur in de NORA zou kunnen worden gepubliceerd.

Ingeschat wordt dat tenminste EUR 10.000 nodig is van het door-ontwikkelingsbudget 2021.

6. Samenwerking met gemeenten c.q. afstemming met Common Ground

Doel: Invulling geven aan de NORA als praktisch afwegingskader.

Uitvoering:

Vanuit de gemeenten en VNG loopt reeds enkele jaren het initiatief [Common Ground](#) om meer hergebruik te gaan maken van de moderne technieken voor gegevensuitwisseling (denk aan API's, NLX) en om gegevens bij de bron te hergebruiken (denk aan SSI, Notificaties en Haal Centraal).

De daar opgedane ervaringen en ontwikkelde voorzieningen zijn een goed voorbeeld voor ook andere domeinen en zouden daarom bij uitstek ook Nationaal worden toegepast. Alle gemeenten werken immers in diverse Nationale ketens samen om hun diensten aan burgers en bedrijven te leveren. VNG heeft in 2021 een onderzoek laten uitvoeren naar een zogenaamde Public Ground. Vanaf eind september 2021 wordt samen met de Manifestgroep bepaald welke onderdelen daarvan bij voorkeur gerealiseerd worden.

Deze ontwikkelingen zullen worden gevolgd en -gezien het Nationale karakter ervan- (mede) in de NORA gepubliceerd. Een meer concreet plan hiertoe zal in het 1^e kwartaal van 2022 in samenwerking met VNG worden opgesteld. In principe wordt daarbij aangesloten op de Toekomstvisie van het stelsel van Basisregistraties die naar verwachting eind 2021 in het OBDO zal worden vastgesteld.

Ingeschat wordt dat tenminste EUR 20.000 nodig is van het door-ontwikkelingsbudget 2021.

7. Afstemming tussen BIO, ISOR en thema Beveiliging

Doel: Invulling geven aan de NORA als praktisch afwegingskader.

Uitvoering:

Op verzoek van diverse leden c.q. uitvoeringsorganisaties, heeft de [NORA Gebruikersraad](#) op 16 september 2021 besloten om EUR 10.000 budget toe te kennen voor de ondersteuning van het actualiseren van het thema Beveiliging qua: beheersmaatregelen, implementatierichtlijnen en beveiligingspatronen. Daarbij zal ook afstemming plaatsvinden van de terminologie tussen BIO en NORA, zal de relatie tussen Zero Trust Architectuur en NORA implementatie richtlijnen worden verduidelijkt en zal de relatie tussen het Perdue model netwerkzoneringsmodel en het NORA zoneringsmodel (beheersmaatregel) worden verduidelijkt.

Dit zal aanvangen zodra afdoende capaciteit vanuit de achterban van de Gebruikersraad beschikbaar komt (ws vanaf Q4 2021), waarschijnlijk doorlopend tot Q1 of Q2 2022

Voorgesteld wordt EUR 10.000 te reserveren van het door-ontwikkelingsbudget 2022.

8. **NORA-reviews**

Doel: Invulling geven aan de NORA voor overerving en hergebruik.

Uitvoering:

De vraag naar begeleiding voor de toepassing van NORA en NORA-reviews neemt toe. De NORA wint duidelijk aan bekendheid en gebruik. In 2021 zijn reviews uitgevoerd voor o.a. Regie op Gegevens (architectuur versie 0.5) en voor het PSA-format van SZW t.b.v. het Sociaal domein.

Daarnaast is overleg gestart met het Adviescollege ICT-toetsing over de mate waarin programma's die op het Rijks-ICT dashboard staan NORA-proof zijn.

In 2022 willen we enkele reviews uitvoeren op Nationale programma's, waaronder ook GO, en daarnaast willen we lopende projecten in de diverse domeinen begeleiden.

Voorgesteld wordt hiertoe EUR 30.000 te reserveren van het door-ontwikkelingsbudget 2022.

En als laatste willen we graag een stukje budget reserveren voor initiatieven die kunnen worden opgestart indien daar afdoende animo voor blijkt vanuit de NORA Gebruikersraad. Tevens dient dit budget als een buffer voor eventuele tekorten vanuit 2021:

9. **Nieuwe thema's**

Doel: Invulling geven aan de NORA als Body of knowledge vanuit een nationaal perspectief.

Uitvoering:

Denk hierbij aan thema's die reeds in overleg met de Gebruikersraad op de backlog zijn gezet, zie [Jaarplan NORA 2022 – Door-ontwikkeling nieuwe thema's](#). Zodra vanuit (de achterban van) de Gebruikersraad voldoende animo bestaat om een thema uit te gaan werken, kan het worden opgepakt.

Voorgesteld wordt EUR 10.000 te reserveren van het door-ontwikkelingsbudget 2022 om 1 of meer verkenningen uit te voeren naar thema's van de backlog.